NIVÅ C1

Mødrene som rettet skolebøkene

Bokmål og nynorsk

I 1953 satt foreldre i Oslo og rettet skolebøkene til barna sine med penn. Nora og Magnus forklarer hvorfor Norge har to skriftspråk, fra Ivar Aasens reiser i bygdene til dagens krangel om sidemålet.

Nøkkelord

- gruble
- et utgangspunkt
- et stipend
- fornorske
- dannet
- forhastet
- et stikk
- sidestille
- en iver
- et kompromiss
- forveksle
- oppheve
- en bivirkning
- en helligbrøde
- nedslående

I dette heftet

Nøkkelord 2
Hele manuset 3
Fikk du det med deg? 10
Finn feilen 10
Ord som hører sammen 11
Din tur 12
Fasit 13

Slik bruker du det

1
Hør episoden på YouTube.

2
Les manuset og lær nøkkelordene.

3
Gjør oppgavene og sjekk fasiten.

Med hele manuset, nøkkelord, oppgaver og fasit

Hør episoden på YouTube-kanalen til Aprendos

Nøkkelord

Disse ordene er med i episoden.

Nøkkelord	Betydning	Eksempel
gruble *verb*	Å tenke lenge og grundig over noe, ofte noe vanskelig.	*Hun grublet hele natta over om hun skulle si opp jobben.*
et utgangspunkt *substantiv*	Situasjonen eller stedet du starter fra.	*Uten erfaring fra før hadde han et vanskelig utgangspunkt i jobbintervjuet.*
et stipend *substantiv*	Penger du får for å studere eller forske, og som du ikke trenger å betale tilbake.	*Hun fikk et stipend for å skrive ferdig boka si i Roma.*
fornorske *verb*	Å gjøre noe mer norsk, for eksempel ord eller skrivemåter.	*Mange franske ord er fornorsket, som sjåfør og byrå.*
dannet *adjektiv*	Med god utdanning og fine manerer, slik overklassen ofte så på seg selv.	*Bestefar ville at vi skulle oppføre oss dannet ved middagsbordet.*
forhastet *adjektiv*	Gjort for fort, uten at man har tenkt seg godt nok om.	*Det var en forhastet beslutning å kjøpe huset etter én visning.*
et stikk *substantiv*	En liten, ofte skjult kritikk eller fornærmelse.	*Kommentaren om lange lunsjpauser var et tydelig stikk til sjefen.*
sidestille *verb*	Å gi to ting samme verdi eller status.	*Loven sidestiller samboere og ektefeller på noen områder.*
en iver *substantiv*	Sterk lyst og energi til å gjøre noe.	*De nye studentene gikk løs på oppgaven med stor iver.*
et kompromiss *substantiv*	En løsning der begge sider gir litt etter.	*Etter lange forhandlinger kom partene fram til et kompromiss om lønna.*
forveksle *verb*	Å tro at én ting eller person er en annen.	*Folk forveksler meg ofte med tvillingsøsteren min.*
oppheve *verb*	Å bestemme at en regel eller et vedtak ikke gjelder lenger.	*Kommunen opphevet forbudet mot hunder på stranda.*
en bivirkning *substantiv*	En virkning man ikke hadde planlagt, ofte en uønsket en.	*En bivirkning av medisinen er at du blir trøtt.*
en helligbrøde *substantiv*	Noe som oppleves som et angrep på noe hellig eller svært viktig.	*For mange italienere er ananas på pizza nesten helligbrøde.*
nedslående *adjektiv*	Som gjør deg skuffet eller motløs.	*Resultatene fra undersøkelsen var nedslående for regjeringen.*

Hele manuset

Mødrene som rettet skolebøkene: Bokmål og nynorsk

NORA Oslo, nitten femtitre. En mor sitter ved kjøkkenbordet med leseboka til sønnen sin, og hun stryker over ord, side etter side, med blekk.

MAGNUS Stygge ord?

NORA Helt vanlige ord, trykt av skolen og godkjent av staten. Og hun var langt fra den eneste moren som gjorde det.

MAGNUS Vent, så foreldrene rettet skolebøkene til ungene sine?

NORA Med penn. Folk som googler forskjellen på bokmål og nynorsk, venter seg en tørr tabell, mens den egentlige forklaringen sitter ved det kjøkkenbordet.

MAGNUS Med en penn i hånda og hele staten imot seg.

NORA Det er nettopp det vi skal finne ut av.

NORA Dette er Aprendos på norsk, nivå C1. Jeg heter Nora.

MAGNUS Og jeg er Magnus.

NORA Før vi går tilbake til kjøkkenbordet, vil jeg at du gjetter. Hvor mange nordmenn skrev under mot de skolebøkene i løpet av ganske kort tid?

MAGNUS Hmm... la meg si ti tusen, for det er jo et ganske nerdete tema å gå ut i gata for.

NORA Over fire hundre tusen.

MAGNUS Fire hundre tusen? Hvor mange bodde i Norge da?

NORA Rundt tre komma tre millioner, ifølge folketellingen i nitten femti. Det var altså et sted mellom hver åttende og hver niende innbygger, og da har jeg talt med babyene.

MAGNUS Det er jo flere enn mange partier klarer å samle i en hel valgkamp.

NORA Og til dere som hører på: Liker dere historier der vanlige folk mister besinnelsen over noe som ser lite ut på papiret? Da bør dere abonnere på kanalen, for Norge er fullt av dem.

MAGNUS Men hvorfor i all verden ble folk så sinte for noen ord i en lesebok?

NORA For å skjønne pennen, må vi tilbake til atten fjorten. Norge får sin egen grunnlov på Eidsvoll, etter flere hundre år i union med Danmark...

MAGNUS ...og her har jeg en detalj du kanskje ikke har, for den grunnloven ble skrevet på dansk.

NORA Det visste jeg faktisk ikke.

MAGNUS Og den fikk ikke offisielle versjoner på bokmål og nynorsk før Stortinget vedtok dem den sjette mai to tusen og fjorten, nesten to hundre år senere.

NORA Så vi var et selvstendig land som i to hundre år hadde grunnloven sin på nabolandets språk?

MAGNUS Med noen små norske justeringer underveis, men i bunn og grunn, ja.

NORA Og det er akkurat det problemet en gutt fra Sunnmøre begynner å **gruble** over. Han heter Ivar Aasen, født i Ørsta i atten tretten, og han har et ganske tøft **utgangspunkt**.

MAGNUS Fattig bondegutt?

NORA Bondegutt, og han mistet moren sin da han var tre år og faren da han var tretten. Han fikk nesten ingen skolegang, men leste alt han kom over, og som attenåring var han allerede lærer selv.

MAGNUS La meg gjette resten. Han flyttet til Kristiania, ble student og fikk venner på de rette stedene.

NORA Feil, for sommeren atten førtien reiste han til Bergen, med en plantesamling i fire store pakker.

MAGNUS Planter?

NORA Han var en svært dyktig botaniker. Ved siden av plantene hadde han med seg en grammatikk over sin egen dialekt fra Sunnmøre, skrevet helt på egen hånd.

MAGNUS Så han dukket opp i Bergen med blomster og en hjemmelaget grammatikk...

NORA ...som en sjenert frier, ja. Og frieriet virket, for biskop Neumann i Bergen satte ham i kontakt med Frederik Moltke Bugge, som ledet Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab i Trondheim.

MAGNUS Og de ga ham penger?

NORA Et **stipend**, for å reise rundt og samle inn hvordan vanlige folk faktisk snakket i bygdene. Fra atten førtito til atten førtiseks var han på farten nesten hele tida, mest på Vestlandet og i fjellbygdene på Østlandet.

MAGNUS Fire år fra gård til gård med notatbok, mens bøndene sikkert lurte på hva denne rare læreren egentlig ville.

NORA Og det første store resultatet kom i atten førtiåtte, en grammatikk over det norske folkespråket, og to år senere en ordbok.

MAGNUS Så han satte seg ned og fant opp et helt nytt språk, litt som esperanto...

NORA ...nei, og det er der mange tar feil. Han bygde på dialektene han hadde samlet, med gammelnorsken som en slags dommer når dialektene sa forskjellige ting. I atten femtitre la han fram forslaget sitt, og det kalte han landsmål.

MAGNUS Og i hovedstaden satt det en helt annen mann med en helt annen plan, så den delen vil jeg gjerne ta.

NORA Knud Knudsen?

MAGNUS Knud Knudsen, lærer ved Katedralskolen i Kristiania, og han var også født i en fattig familie, sønn av en husmann fra Holt ved Tvedestrand. Han mente at man burde **fornorske** det danske skriftspråket litt etter litt, med utgangspunkt i hvordan de **dannede** folkene i byene snakket.

NORA De dannede folkene, sier du. Allerede der lukter det klasse.

MAGNUS Det gjør det, og han hadde et eget navn på metoden sin, nemlig gradvishetens vei. Aasens metode kalte han...

NORA ...noe stygt, regner jeg med.

MAGNUS Bråhastens vei.

NORA Bråhastens vei? Mannen brukte fire år på å reise fra bygd til bygd, og så blir han kalt **forhastet** av en lektor i hovedstaden!

MAGNUS Du blir sur på vegne av en mann som døde i atten nittiseks.

NORA Noen må jo ta hans parti. Og hvem var det som lyttet til Knudsen?

MAGNUS Han betydde mye for både Ibsen og Bjørnson, og her kommer favorittdetaljen min. Har du lest Peer Gynt fra atten sekstisju?

NORA Jeg leste den på videregående, og jeg husker mest at jeg sovnet i fjerde akt.

MAGNUS Da sov du gjennom det beste, for i fjerde akt havner Peer på et galehus i Kairo, og der møter han en innsatt som heter Huhu. I Ibsens egen rolleliste står det at Huhu er en målstræver fra Malabarkysten.

NORA Vent, vent. En målstræver, altså en språkforkjemper...

MAGNUS ...som klager over at fremmede herskere har ødelagt det opprinnelige språket i landet hans, nemlig språket til orangutangene.

NORA Det der finner du på.

MAGNUS Det står i teksten, og han sier at en firehundreårig natt rugte over...

NORA ...over hva da?

MAGNUS Over apekatten. Til slutt drar han av gårde for å finne orangutanger som fortsatt snakker det ekte språket.

NORA Firehundreårig natt, det er jo akkurat det bildet vi fikk servert om danskenes tid da jeg gikk på skolen.

MAGNUS Og Ibsen la det i munnen på en mann som drømmer om å snakke som en ape. Jeg synes det er vanskelig å lese det som noe annet enn et **stikk** til folk som Aasen.

NORA Det er jo heilt vanvittig frekt, men hold på Huhu, for jeg har en følelse av at han kommer tilbake.

MAGNUS Det lover jeg.

NORA Så vi har to skriftspråk på vei, og to leirer som ikke kan fordra hverandre. Hvem vant?

MAGNUS Det avgjorde Stortinget den tolvte mai atten åttifem, da de stemte over et forslag om at det norske folkespråket skulle **sidestilles** med det vanlige skriftspråket.

NORA Tolvte mai, bare fem dager før syttende mai. Det kan ikke være tilfeldig...

MAGNUS ...det var nok tilfeldig, men det er en fin tanke. Resultatet ble syttiåtte mot trettien, og statsminister Johan Sverdrup støttet saken med stor **iver**.

NORA Så fra den dagen fikk hvert eneste barn velge selv?

MAGNUS Det var skolestyrene i hver krets som valgte. Allerede i atten nitti gikk Bygland og Modalen over til landsmål i skolen, og i atten nittito ga Stortinget lov til å bruke landsmål i folkeskolen.

NORA Typisk vestlendinger, i hvert fall Modalen.

MAGNUS Og så skjedde noe jeg synes er nesten rørende. Den første loven som ble skrevet på landsmål, kom i atten nittifire, og jeg vil at du gjetter hva den handlet om.

NORA Hmm... jordbruk? Eller kanskje fiske, siden det var bygdefolkets språk?

MAGNUS Hva klokka er.

NORA Hva klokka er?

MAGNUS Loven om felles normaltid, slik at hele landet skulle ha den samme klokka.

NORA Det er jo et perfekt bilde. Språket som skulle samle landet, startet med å fortelle alle hva klokka var.

MAGNUS Og så tok det helt av. I nitten åtte gikk ikke mindre enn fire hundre og førtifem skolekretser over til landsmål på ett eneste år.

NORA Og nå vil jeg spørre dere som hører på, for dette lurer jeg ærlig talt på. Skrev dere bokmål eller nynorsk på skolen, og var det noen hjemme som var uenig i det valget? Skriv det i kommentarfeltet.

MAGNUS Og er dere ikke fra Norge, så fortell oss om dere har en lignende kamp om språket der dere bor.

NORA For jeg nekter å tro at vi er de eneste som har kranglet om dette i hundre år.

MAGNUS Hundre og førti, minst.

NORA Uansett hvor man begynner å telle, var det litt upraktisk med to skriftspråk som levde hvert sitt liv. Hva gjorde politikerne?

MAGNUS De begynte å drømme om å smelte dem sammen til ett, og den drømmen fikk etter hvert navnet samnorsk.

NORA Og her blir det rotete, så nå tar jeg over igjen. I nitten tjueni fikk begge språkene nye navn, slik at landsmål ble nynorsk og riksmål ble bokmål.

MAGNUS Og jeg tipper at begge leirene var fornøyde?

NORA Ingen var fornøyde, for målfolket ville at språkene skulle hete norsk og dansk, mens riksmålsfolket ville beholde landsmål og riksmål.

MAGNUS Så Stortinget ga dem navn som ingen hadde bedt om, og det er norsk **kompromiss** i sin reneste form.

NORA Og i nitten trettiåtte kom en stor rettskrivingsreform, der bokmålet skulle dras nærmere nynorsken og dialektene på Østlandet. Året etter bestemte skolestyret i Oslo at skolebøkene i byen skulle bruke de mest radikale formene...

MAGNUS ...og det er de bøkene mammaen ved kjøkkenbordet satt og rettet i.

NORA Det er de bøkene, og mange syntes formene var grove, fordi de forbandt dem med hvordan folk snakket på østkanten av Oslo.

MAGNUS Så for en lege på vestkanten handlet det om at ungen hans plutselig skulle skrive som arbeiderne ved Akerselva?

NORA Her må jeg være forsiktig, for det var mange grunner, men som sosiolog synes jeg det er umulig å overse klassen i dette. Språk var en måte å vise hvem man var, og hvem man ikke ville bli **forvekslet** med.

MAGNUS Hvem ledet opprøret?

NORA En organisasjon som het Foreldreaksjonen mot samnorsk, startet i nitten femtien og ledet av Leif Wærenskjold. Og i nitten femtitre satte de i gang det de kalte en rettingsaksjon...

MAGNUS ...der foreldrene rettet skolebøkene selv.

NORA Der foreldrene byttet ut de radikale formene med de gamle og tradisjonelle, med penn, side for side.

MAGNUS Og hvordan endte det?

NORA I nitten femtifire ble Oslo-vedtaket fra nitten trettini **opphevet**, og departementet gikk med på å trykke skolebøker med de tradisjonelle formene.

MAGNUS Så mammaen med pennen vant.

NORA Hun vant den runden, men reformen i nitten trettiåtte hadde allerede fått en **bivirkning** som ingen i departementet hadde ventet.

MAGNUS At folk byttet til...

NORA ...til nynorsk, ja. Mange bygder ble så irriterte på det nye bokmålet at de heller valgte nynorsk, og over ni hundre skolekretser gikk over på bare to år.

MAGNUS Så samnorsk-planen ga nynorsken et skikkelig løft?

NORA I nitten førtifire hadde trettifire komma en prosent av skoleelevene i Norge nynorsk som opplæringsmål, og det er det høyeste tallet noensinne.

MAGNUS Mer enn hver tredje elev, og det hadde jeg aldri trodd. Men nå kommer Huhu tilbake, akkurat som jeg lovte deg.

NORA Endelig.

MAGNUS Den andre mars nitten førtiåtte satte Det Norske Teatret i Oslo opp Peer Gynt, for første gang på nynorsk, oversatt av Henrik Rytter.

NORA Nei! Ibsens eget stykke, på språket han gjorde narr av?

MAGNUS Akkurat det, og det ble et voldsomt bråk. Noen mente det nesten var **helligbrøde**, fordi Ibsen skrev på dansk-norsk og ikke likte nynorsk, mens andre syntes det var helt i orden.

NORA Så Huhu fikk hevnen sin, åtti år etter.

MAGNUS Huhu fikk siste ordet. Og det teatret hadde forresten en ganske fin start, for det ble grunnlagt i nitten tolv, og den første styrelederen var Hulda Garborg.

NORA Og hva spilte de på den aller første kvelden?

MAGNUS Den første forestillingen var i Kristiansand den andre januar nitten tretten. Der spilte de Ervingen, et stykke av Aasen selv, og et stykke av Hulda Garborg som het Rasjonelt fjøsstell.

NORA Rasjonelt fjøsstell! Fra planter i fire pakker til teater om fjøset.

MAGNUS Det er en veldig konsekvent bevegelse, det skal de ha.

NORA Men du jobbet jo i NRK, Magnus. Kjente du noe til denne kampen fra innsiden?

MAGNUS Mer enn jeg ønsket. Allerede i nitten syttien bestemte Stortinget at minst tjuefem prosent av det NRK sendte i ord, skulle være på nynorsk. Første gang jeg leverte en tekst på nynorsk, gikk en eldre kollega fra Voss gjennom den med rød penn før den kom på lufta.

NORA Med penn! Så du var gutten med leseboka.

MAGNUS Jeg var gutten med leseboka, og hun brukte nok mer blekk enn mammaen i nitten femtitre.

NORA Men hvordan endte det med samnorsken? Vi har jo fortsatt to språk.

MAGNUS Drømmen levde i mange tiår, med komiteer og nye reformer. Så kom to tusen og to, da Stortinget fjernet målet om at de to skriftspråkene en dag skulle smelte sammen.

NORA Så etter hundre år med krangling ga de rett og slett…

MAGNUS …opp, ja, og jeg tror det er det mest ærlige de gjorde i hele perioden. Og i to tusen og tjueto trådte en ny språklov i kraft, som sier at bokmål og nynorsk er likestilte skriftspråk.

NORA Med prosentkrav, har jeg lest.

MAGNUS Sentrale statsorganer skal over tid bruke minst tjuefem prosent av begge skriftspråkene i dokumenter som er tilgjengelige for alle. Så når du får et brev fra staten på nynorsk, er det ingen som har trykket feil.

NORA Og hvor står nynorsken i dag? Jeg har de siste tallene fra SSB her, og de er ganske **nedslående** for Aasen.

MAGNUS Fra trettifire prosent til… la meg gjette, tjue?

NORA Elleve komma en prosent av elevene i grunnskolen har nynorsk som hovedmål, og andelen har sunket nesten hvert eneste år siden nittitallet.

MAGNUS Men det må jo være enorm forskjell på hvor i landet man bor…

NORA ...enorm. I Vestland og i Møre og Romsdal har over førtifem prosent av elevene nynorsk, og i noen kommuner er det nesten alle.

MAGNUS Og nå forstår jeg endelig hvorfor du snakker nynorsk hele tida.

NORA Der gikk du rett i fella, for ifølge Språkrådet er det svært få eller ingen som snakker nynorsk. Nynorsk er et skriftspråk, akkurat som bokmål, og det jeg snakker, er bergensk.

MAGNUS Men du skrev vel nynorsk på skolen, du som er fra Vestlandet?

NORA Bokmål, fra første klasse. I hele Bergen kommune var det bare rundt tre hundre elever med nynorsk som hovedmål i de siste tallene.

MAGNUS Bare tre hundre i hele Bergen? Det er nesten like få som i Sør-Fron, en liten bygd i Gudbrandsdalen, ikke så langt fra der jeg vokste opp.

NORA Min teori er at Bergen var en handelsby i flere hundre år, med tyske og danske kjøpmenn på Bryggen...

MAGNUS ...så byen har alltid sett mer utover enn innover?

NORA Noe sånt, men det er bare min teori. Så nynorsk fikk jeg bare som sidemål, og jeg klaget på det hver eneste uke på ungdomsskolen.

MAGNUS Hver uke?

NORA Hver tirsdag, i tre år. Vi hadde norsk i dobbelttime på tirsdager.

MAGNUS Og nettopp sidemålet er det de krangler om nå.

NORA Fortsatt. Ved siste runde på Stortinget ville Høyre fjerne den egne eksamenen i sidemål, mens Fremskrittspartiet ville gjøre hele sidemålet valgfritt...

MAGNUS ...og Senterpartiet sa blankt nei, kan jeg tenke meg.

NORA De ville beholde både egne karakterer og egen eksamen.

MAGNUS Og Noregs Mållag kalte det et angrep på nynorsken, regner jeg med.

NORA Det var omtrent det de skrev i sin egen avis. Og et forslag om valgfritt sidemål ble stemt ned på Stortinget allerede i to tusen og åtte, så denne debatten kommer tilbake som en bumerang.

MAGNUS Som Huhu.

NORA Som Huhu, han forsvinner aldri. Men vet du hva som slår meg mest etter å ha lest meg opp på dette?

MAGNUS At du burde ha hørt bedre etter på tirsdagene?

NORA At begge sider kjempet for retten til å skrive slik folk rundt dem snakket. Aasen ville ha bygdefolkets språk på papiret, og mammaen ved kjøkkenbordet ville beholde sitt eget.

MAGNUS Og begge to opplevde at noen andre, langt borte på et kontor, prøvde å bestemme hvordan ungene deres skulle skrive.

NORA Det er vel derfor folk blir så sinte, for til syvende og sist handler det om ungene deres.

MAGNUS Men du, Nora, er det noe du selv kommer til å gjøre annerledes etter dette?

NORA Jeg skal være ærlig. Neste gang nevøen min klager over sidemålet, skal jeg slutte å le sammen med ham...

MAGNUS ...og forsvare sidemålet? Du?

NORA Jeg skal fortelle ham om gutten fra Ørsta som kom til Bergen med planter i fire pakker.

MAGNUS Du kommer til å le sammen med ham etter to minutter, for jeg kjenner deg.

NORA Etter tre minutter, kanskje. Jeg er tross alt fra Bergen.

MAGNUS Og hva med dere som hører på: Burde Norge fortsatt ha to skriftspråk, eller burde vi valgt ett for lenge siden? Vi leser alt i kommentarfeltet.

NORA Hele manuset og de vanskeligste ordene finner dere i en gratis PDF, og lenken ligger i beskrivelsen.

MAGNUS Og abonner gjerne, for neste gang vi møtes på dette nivået, skal vi snakke om Janteloven. Hvorfor kvier så mange nordmenn seg for å skryte av seg selv?

NORA Et tema der Magnus og jeg kommer til å krangle enda mer.

MAGNUS Det tror jeg ikke på.

NORA Akkurat sånn begynner det. Ha det bra!

Fikk du det med deg?

Velg riktig svar.

1. Hvor mange nordmenn skrev under mot skolebøkene, ifølge Nora?

- ◯ Rundt ti tusen.
- ◯ Over fire hundre tusen.
- ◯ Over en million.

2. Hva hadde Ivar Aasen med seg da han reiste til Bergen i 1841?

- ◯ En plantesamling og en grammatikk over sin egen dialekt.
- ◯ Et anbefalingsbrev fra Knud Knudsen.
- ◯ En ferdig ordbok over landsmålet.

3. Hvorfor mener Magnus at Huhu i Peer Gynt er et stikk til folk som Aasen?

- ◯ Huhu er en dansk embetsmann som vil forby dialekter.
- ◯ Huhu vil skrive dansk og ler av bøndene.
- ◯ Huhu er en målstræver som drømmer om å snakke språket til orangutangene.

4. Hvilken uventet bivirkning fikk rettskrivingsreformen i 1938?

- ◯ Bokmål ble forbudt i mange bygder.
- ◯ Mange bygder ble irriterte og gikk over til nynorsk.
- ◯ Det Norske Teatret måtte stenge.

5. Hva gjorde Stortinget i 2002?

- ◯ Det fjernet målet om at de to skriftspråkene en dag skulle smelte sammen.
- ◯ Det vedtok offisielle versjoner av grunnloven på bokmål og nynorsk.
- ◯ Det gjorde sidemålet valgfritt i skolen.

Oppgave 1. Finn feilen

Er ordet fra ordlisten brukt riktig i setningen? Hvis ikke, ser du hva som er galt, og hvordan det kan skrives.

1. Aasen fikk et stipend for å reise rundt og samle inn hvordan vanlige folk snakket i bygdene.

☐ Riktig brukt ☐ Feil brukt

---

2. Med stor iver la Nora nynorskboka i sekken og klaget på sidemålet hver eneste tirsdag.

☐ Riktig brukt ☐ Feil brukt

---

3. I 1885 sidestilte Stortinget folkespråket og det vanlige skriftspråket ved å forby folkespråket i skolen.

☐ Riktig brukt ☐ Feil brukt

---

4. Det store løftet for nynorsken var en bivirkning av reformen i 1938 som ingen i departementet hadde ventet.

☐ Riktig brukt ☐ Feil brukt

5. Tallene fra SSB er nedslående for Aasen, fordi andelen elever med nynorsk har steget nesten hvert år siden nittitallet.

☐ Riktig brukt ☐ Feil brukt

6. Navnene bokmål og nynorsk fra 1929 var et kompromiss som ingen av leirene var fornøyde med.

☐ Riktig brukt ☐ Feil brukt

Oppgave 2. Ord som hører sammen

Finn ordet fra ordlisten som passer best sammen med hvert uttrykk. To ord passer ikke noe sted.

1. å søke om et _____
2. å inngå et _____
3. et tøft _____
4. en uventet _____
5. med stor _____
6. et skjult _____

a) bivirkning
b) gruble
c) helligbrøde
d) iver
e) kompromiss
f) stikk
g) stipend
h) utgangspunkt

Velg to par og skriv om språk, skole eller jobb i ditt eget liv.

Oppgave 3. Din tur

Burde Norge fortsatt ha to skriftspråk, eller burde landet valgt ett for lenge siden? Skriv fem eller seks setninger. Bruk minst tre ord fra ordlisten.

Fasit

Sjekk svarene dine når du er ferdig med oppgavene.

Fikk du det med deg?

1. Over fire hundre tusen.
2. En plantesamling og en grammatikk over sin egen dialekt.
3. Huhu er en målstræver som drømmer om å snakke språket til orangutangene.
4. Mange bygder ble irriterte og gikk over til nynorsk.
5. Det fjernet målet om at de to skriftspråkene en dag skulle smelte sammen.

Oppgave 1. Finn feilen

1. Riktig brukt
2. Feil brukt. Iver betyr sterk lyst og energi. Nora klaget hver uke, så hun hadde lite iver. Riktig: Uten særlig iver satt Nora med nynorskboka og klaget på sidemålet hver eneste tirsdag.
3. Feil brukt. Å sidestille betyr å gi to ting samme status. Et forbud gjør det motsatte. Riktig: I 1885 vedtok Stortinget at folkespråket skulle sidestilles med det vanlige skriftspråket.
4. Riktig brukt
5. Feil brukt. Nedslående betyr skuffende, og det passer bare hvis andelen går ned. Riktig: Tallene fra SSB er nedslående for Aasen, fordi andelen har sunket nesten hvert år siden nittitallet.
6. Riktig brukt

Oppgave 2. Ord som hører sammen

1. å søke om et stipend
2. å inngå et kompromiss
3. et tøft utgangspunkt
4. en uventet bivirkning
5. med stor iver
6. et skjult stikk

Da jeg begynte på norskkurs, hadde jeg et tøft utgangspunkt, for jeg kunne nesten ingen ord. Likevel leste jeg avisa hver morgen med stor iver.

Oppgave 3. Eksempelsvar

Jeg synes Norge bør beholde begge skriftspråkene. Nynorsken har sitt utgangspunkt i dialektene, og i Vestland og Møre og Romsdal skriver over førtifem prosent av elevene nynorsk. Det ville vært forhastet å fjerne språket bare fordi tallene fra SSB er nedslående. Samtidig forstår jeg elever som grubler over sidemålet hver tirsdag. Kanskje et kompromiss kan være mindre eksamen og mer lesing. Da møter kanskje flere nynorsken med litt mer iver.